

מסורת הש"ס

א) [סוטה לז,ג] ז' לקמן סד:
ב) מדות פ"ג מ"א, ד' ע"ס
ג) נלקטו לז:
ד) [ס' לקמן סב:
ה) חגיגה יב, ו' ש"ך למתני' לקמן דף סד:
ועיי' בשנינו גוסי' אות א ואות י.

הנהגות הב"ח

א) גבי' נמנא פורח על אמה יסוד ועל אמה סובב:
ב) שם מביא מלנן.
ג) ועיי' בסוטה דף מה ע"א:
ד) (א) רש"י ד"ה וחסר ומביא ס' ומושיבו וכו' יסוד הס"ד ומביט בזלט אמה וס' סובב נמנח:

שינויי נוסחאות

א) כשמי' ובי"ש טקף נטל את הראש והקפי' בית מוליקתו למבחה. ובסתמי' לי"מ ט"ס ז'ה, ואפשר שהקופיתו עפי" רש"י:
ב) מדבחה מקום קרנות (שסב"י: כי"מ וק' ור"ב), [נ"ד וילנא חזקא כש"מ מקדש דמים. (הוא עשית כי איתו בשמתי'):
ג) כסתמי' וד"ו ובעד, ולפנינו עי"פ כה"ן ועי"ש:
ד) מינת מקום נמנח (ש"ס וכתתי'):
ה) [נ"ל מ"א שהוא לי' אמת וז' טפחים וגבוהו ה' בו' וחרו סובב, וחזרו ונבחי' מלבן של כ"ח אמות וד' טפחים על כ"ח אמות וד' טפחים וכתתי' ג' בו' (נצ"ו):
ו) קטנות וסיד דופת דרומית (כתתי'):
ז) מינות ובי' ויחנא לתת מורה מש"כ כזה:
ח) [ז' בו' מנשי' (נצ"ו), ונצ"ק מניה כלפנינו:
י) מרמה בו' מקדש מחבר כל"ל (ש"ס), ועי' אות א, ועי' מסה"ס:
יא) נוסף הוא על (כתתי'):
יב) אמר (ש"ס):
יג) ז"ל המזבח (כתתי' ור"ה):
יד) כלן טקף דיבור מקום המקדש לדמים. פי' היסוד היה בכל המזבח אך הדמים אין ניתנין רק בחלקו של בנימין.
הס"ד (ש"ס ובי"ש):
טו) דהתם (נצ"ו):
טז) ז"ל רבינו (ש"ס):
יז) ל"ב ובעד מערב ל"ב אבל (כתתי' וש"ס):
יח) ז"ל לקמן (ש"ס):
יט) ז"ל יסוד (ש"ס):
כ) מ"א וקשיא לרב דאמר בבבין כלומר שברוח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בני והבא משמע שהיה שם יסוד בניו. והס"ד ומס"ד חזקא (ש"ס ובי"ש):
כא) ז"ל והא כבש (ש"ס):
כב) ז"ל והא כבש (ש"ס):
כג) ז"ל הפניה שכנגד הבליטה (ש"ס):
כד) מינת בה נמנח (ש"ס וכתתי'):
כה) ז"ל וממלאו (ש"ס):
כו) ז"ל אבר ניתוח (ש"ס):
כז) ז"ל האבנים (ש"ס):
כח) נמצאת כניסותו אמה והיסוד ברזל אמה זו סב"ב.
הס"ד ומס"ד וחזרו ומביא בו' (כ"י, וכעני' ככ"פ וש"ס):
כט) ובי"ה כתי"מ וק' ור' ז':
ל) הדם ליסוד מרלא קתני בו' כל"ל (שסב"י).
מ"א הדם קרי ליה יסוד (צ"פ):
מ"א דלא הוא ארבע קרנות כחטאת מושה דטעונה יסוד הא חשבנין ליה יסוד לענין דמים (בי"ש וש"ס).
ועי' מ"ע:
לב) העוף ועולה העוף אין דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיוון דבעי מוציו ועוד דבמתני' (ש"ס):
לג) ס"א היינו דוקא בבמה דתביב בקרא (ש"ס):
לד) ז"ל דכיון (בי"ש):
לה) מ"א אם כן חזר הוא לענין קדושת מזבח ומשני וכו' (ש"ס).
לפינו עי"פ בה"ח:
לו) דמתניתא לרב דתמיא כל"ל (גלי'ן):
לז) ז"ל לחות כמו דמים בו' (ש"ס):

איזהו מקומן פרק חמישי וזבחים

חופף. כמו נוזר חופף ומפספס (שבת דף נ:). דפרוטי"ר דגרנטו"ר זלע"ו כאלדס המחשב ודואג: **ומבדיל**. זשמי סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה בפרק קדשי קדשים (דף סה:). **וממלה מדמה** י.^(א) (ומקיף מחבר כמו אין מקיפין שמי חביות

(יב"ה דף נ:)).

דוחק בית מליקתו לקיר

והוא מתמלה ע"י דוחקו בקיר.

ולקמן [סד:] אמרינן שעל קרן מזרחית

דרומית היא נעשית ואי אין לה

יסוד נמנא כשהוא מולקא באויר היא

נמלקת והדס נופל לארך לאיצוד וא"ת

נופל יא' על הסובב שהרי למעלה

היא נעשית הא קתמי התס עשאה

למטה מרגליו אפי' אמה אחת כשרה

דלא קפיד אלא אלמעלה מן החוט:

באוירא בעלמא קעביד. בתמיה:

אימר כך וכו'. ואיכא למימר למעלה

מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין

זליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל

זה דס עולת העוף שלא יפול לארך

וקיר מזבח מיקרי אצל יסוד לא

מיקרי להכשיר הקרן לממן דמים

להריקין לינתן כנגד היסוד שאין יסוד

אלא המיוסד באלך:
רב אמר צננין.

בקרן דרומית מערבית צנו היסוד

אמה באלוך הדרוס וחדלו להס כל

הדרוס וכל המזרח עד אמה סמוך

לקרן כפוגית מזרחית כדאמרן (לקמן)

אורכ' במזרח אמה ובדרוס אמה:

לוי אומר יב' **בדמים**. יסוד היה על

פני כל המזרח יג' אצל לא נותנין דמים

בחלקו של יהודה:
יסבני מדבחה.

בניינא גופיה משמע:
יז' **אורכ'**

מוספ: **במורה אמה אחס**. ובמקצוע

כפוגית מזרחית משוך לצד מזרח אמה

ולא יותר כמו שז"ריתי למעלה קשיא

ללוי דהא יז' בניינא משמע:
על

שנשים ושסים. קשיא לרב דמשמע

רביעו היה:
מן הדל. לאו בארבעת

רבעין יט' **חשביז** אלא מצד כפון היה

ל"ב על יז"א דקרן דרומית מזרחית

חסרה וכל אמה לדרוס ואמה למזרח:

נמנא פורח על אמה יסוד ועל אמה

סובב. ולקמן יח' הוא בפרק קדשי

קדשים (דף סב:). דרמינן ממתיתין אהדדי דתנן חדא כבש היה לדרומו של מזבח אורך ל"ב [מדות פ"ג מ"ג] והמזבח ל"ב אורך הרי אורך המזבח והכבש ס"ד וכי מני להו אהדדי תנן הכבש והמזבח ס"ז [גס פ"ה מ"ג] והא שיתין וארבע הוי תפסין בקרקע העזרה והתס לגבי תפיסת הקרקע קא מני להו ומשנינן נמנא שראש הכבש פורח ועולה על שתי אמות של כניסת היסוד וסובב וממלא שמי אמות העליונות ונצלוות זל"ב של מזבח. מדקתמי פורח על אמה של יסוד מכלל דאיכא כניסת היסוד ל' לדרוס קשיא כא' לרב דאמר דאורכ' במזרח אמה אחת ובדרוס אמה אחת דקתמי ותו לא צננין קאמר והכבש יב' בדרוס הוא ויש תחתיו כניסת יסוד המזבח:
אימא כנגד אמה יסוד. כנגד מקום שהכניסה ראויה להיות ולא שהיתה שם ומייהו שמי אמות נצלוות לתוך ל"ב של מזבח שהיה נכנס לתוך הפנימי יב' כשנגד זליטה שהיסוד התחיל בה ד' לאכול זה בדרוס אמה אחת:
מלנן. הוא פסוס מרובע עשוי מארבע קרשים וכל אחת ארוכה ל"ב כעין אנשטר"א שעושין לכירים ורוחב הקרש אמה והוא גובהו של מלנן ממלאו יד' אצנים וסיד וזפת וקוניא עד שמשווהו לגובה המלנן:
מפולמות. לחות:
קוניא. ניתוח יז' אצר כעין שעושין ללפיו כלי חרס שקורין פולמי"ר:
וממחה. אישפרידי"ר זלע"ו. ושופך בתוך המלנן על אצנים יב' ונדבקים יחד על ידי אלו וזה היסוד הראשון שניינו בו עלה אמה:
וחזור ומציא בו'. ומושיבו על זה וממלאו מנאלת יב' כניסת אמה זה א' יסוד בזלט אמה זה סובב:
וחזור ומציא בו'. וחו סובב על זה היה כהן כדמפרש ואזיל שהמלנן השלישי שהושיבו על

זה קצר ממנו שמי אמות על שמי אמות נמנא האמצעי בזלט מתחת העליון אמה בכל זד:
מקום המערכה. כלומר ראש המזבח:
וחזור ומציא מלנן של אמה בו'. ומושיבו בזוית המזבח מלמעלה. קתמי מייהא מלנן התחמון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד בזלט צו מד' רוחמיו:

ואי' אמרת לא היה לו יסוד **באויירא בעלמא קעביד**. בתמיה דלקמן (דף סד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמנא כשהוא מולקא באויר היא נמלקת והדס נופל לארך לאיצוד ואס תאמר נופל הוא על הסובב שהרי למעלה היא נעשית

הא קתמי התס עשאה למטה מרגליו

ואפילו אמה אחת כשרה דלא קפיד

אלא למעלה מן החוט כך פירש

בקונטרס ונראה שלא היה כתוב בזה

ברייתא שירי הדס היה שופך ליסוד

מדלא מדקדק בקונטרס אלא מהא

שהדס הולך לאיצוד וקשה דאס כן

הוה ליה ללקשוי ממתי' דקדשי קדשי'

(שס סד:) דתנן בא לו לקרן דרומית

מזרחית היה מולק ראשה כו' וצרכו

ספרים גורסין כאן שירי הדס היה

שופך ליסוד יב' ומפרש ה"ר חיים דודאי

גרסי' ליה ומכא זה פריך דעל כרחין

לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי

הדס יב' קרי לה יסוד מדלא קתמי

שהיה הולך לקרן דרומית מערבית

שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד

דלקמן פ' קדשי קדשים (גס זה שס).

מפרש שעושה אותה צאותו קרן לפי

שהוא קרוב לצית הדשן ויכול לזרוק

משס מוראה ונולה ואס היה זקוק

ליך לקרן אחר לשפוך שירים מה

היה מרויח כיוון שהיה צריך לחזור ואין

לומר דלאחר זריקת מוראה ונולה היה

הולך לשפוך שירים דאס היה מאחר

כל כך היה דס כלה אלא על כרחין

במקומו היה שופך ליסוד ולכן פריך

ואי אמרת לא היה לה יסוד באלירא

בעלמא קעביד ומשני אימר כן התנו

אוירא דבנימין ועשו כמין זליטה ועל

אותה זליטה היה שופך שירים ומייהו

קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים

נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד

אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוט

הסיקרא אצל לענין דמים הניתנין

למטה אי מנשרת ליה לההוא קרן

וימנין דלתי למיתב תחת אותה זליטה

וממלא נותן תחת היסוד אצל דמים

העליונים לעולם הס למעלה מן

הזליטה ומייהו קשה דאס כן היכי

ממעט הכא עולה דלא יב' הוה ארבע קרנות כחטאת משום דטעונה

יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי

הדס היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא תני מתמנא ליסוד

דקתמי גבי חטאת העוף יב' ועוד דבמתני' דלקמן פרק קדשי קדשים

(דף סד:) קתמי כחטאת העוף שירי הדס ובעולת העוף לא תני משמע

לית ליה שירים והא דמרבנין לעיל שירים בכל הקרצנות היינו יב' לצד

מעולת העוף וכיון יב' דנעשית מצותו מה לנו במה שהדס נופל אחר כך

לארך והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד

אחרי כן ועוד כשמתוך כך התנו אוירא ופירש בקונטרס שהיה עושה

כמין זליטה במזבח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה

לר"ת דפריך ממליקה עזמה דבעי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה

כדלקמן ואי עביד ליה באויר דיהודה אס כן יב' אינה עולה לקדשי

מזבח ומשני דאוירא דבנימין וקדיש האויר בקדושת מזבח ואף על

גב דהקטרה באויר אי אפשר לא חייס אלא בזהא דליהוי קדושת

מזבח ומייהו למאן דאמר (לקמן דף סה) אין עושין מערכה על גבי

סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש בקדושת

מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב:

רב אמר בבבין. אף על גב דלמטה לא הוי רבוע למעלה

במקום המערכה הוי רבוע וקשה קתא לישנא דמתני' יב' לרב

דתנן במסכת יומא (דף יג.) דלכוונה יואלא מחלקו של יהודה

ובכנסק לחלקו של בנימין וזה מזבח בניו משמע שהיה צה מבנין:

במפלמורת. יב' כגון דגיס מפולמין פירק אין קריין (יב"ה מד:).

נר.

לז א מיי' פקד ו' מהלכות מעה"ק הלכה כ':
לב ב מיי' פ"צ מהלכות בית הנמירה הלכה י':
לג ג מיי' שם הלכה ה':
לד ד מיי' שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. לבנימין אמר ירדו ידוהו ישבן לבטח עליו חפץ עליו כל היום ויבין בחפזו שבהן דברים לג, יב

מוסף רש"י

חופף. כאלס המתחקר מחמת שאינו משיג תאוצו (יחזא יב), אלס התלעטר חופף ומתחקר בצנניו, לשון שפשוף, כמו מור חופף ומפספס (מגילה ב).
ארשפויכן להקב"ה. שהיה הארון נתון בחלקו (שם ושם).
שניות קדשי הקדשים בניו בחלקו (סוטה לז).
ממול ערפה. ערפה גובה הראש, מול ערפה למטה לצד האגפים, מול הרואה את העורף:
ומבדיל. שני סומנין כדיליף כהלל שומטין (קטן סד):
במצא כהן. ומניע דלשג המונח (קטן סב):
מפולמות. לשון ליתלות (תנ"ג יב):

לעזר רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
לשפשוף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוה בעופרת.
אישפרידי"ר דישטניפרי"ר. לערבב (בנחל):

לעזר רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
לשפשוף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוה בעופרת.
אישפרידי"ר דישטניפרי"ר. לערבב (בנחל):

לעזר רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
לשפשוף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוה בעופרת.
אישפרידי"ר דישטניפרי"ר. לערבב (בנחל):

לעזר רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
דפרוטי"ר דגרנטו"ר.
לשפשוף לחטט.
אנשטר"א אישטר"א. מוקד, כיריים.
פולמי"ר פלומי"ר. לכסות, למשוה בעופרת.
אישפרידי"ר דישטניפרי"ר. לערבב (בנחל):